

žarek dobrote

12/XVII
december
2019

glasilo slovenske karitas

Karitas

TEMA MESECA

3 • • • Dobro iz vsakega srca

VARUJMO ŽIVLJENJE

4 • • • Ranljivost človeka ob soočenju s smrtjo

STISKE SODOBNIH DRUŽIN

5 • • • Zasvojenost kot simptom notranje praznine

STISKE SODOBNIH DRUŽIN

5 • • • Privlačnost virtualnega sveta - sodobne nekemične zasvojenosti

TO MORAMO VEDETI

6 • • • Smernice za zaščito otrok in mladostnikov v Slovenski karitas

MLADA KARITAS

8 • • • Pogled nazaj in v prihodnost

9 • • • Mladi se predstavijo

9 • • • Dogaja se

10 • • • Ko smo z revnimi, razumemo, kaj ostane in kaj mine

11 • • • Imeti ob sebi nekoga, na čigar ramo se lahko naslonimo

12 • • • Seminarji Karitas

KOPER

13 • • • Dobrodelni slikopleskarji

14 • • • Dom solidarnosti pri sosedih v Gorici

15 • • • Ko pride inšpekcija

15 • • • Mozaik dobrote – dobro iz vsakega srca

LJUBLJANA

16 • • • Sveta maša za vse pokojne sodelavce in dobrotnike Karitas

17 • • • Jesenski utrinki Župnijske karitas Rovte

MARIBOR

18 • • • Barvita jesen v VDC Čebelice

19 • • • Srečanje starostnikov v Šentjanžu

19 • • • Vodilo Karitas je ljubezen

20 • • • Ni vse samo po sebi umevno

MURSKA SOBOTA

19 • • • V slogi je tudi upanje v lepši in boljši jutri

21 • • • Migracije II.

Foto: Tina Dokl

NAPOVEDNIK

ŠKOFIJSKA KARITAS CELJE

3.12. Brezplačno pravno svetovanje, Celje, ob 10h

4.12. Miklavževanje za prostovoljce programa
Gradimo skupnost, Sv. Duh, od 9h do 11h

4.12. Miklavževanje za otroke prostovoljcev,
Sv. Duh, ob 17h

11.12. Predbožično srečanje sodelavcev ŽK in prostovoljcev,
Sv. Jožef nad Celjem, ob 17h

12.12. Svetovalni pogovor, Celje, od 9h do 10.30

18.12. Skupina za svoje osebe s težavami z zasvojenostjo,
Vrbje, ob 17h

25.12. Božično kosilo stanovalcev krizne namestitve s
škofom, Vrbje, ob 15.30

25.12. Božično srečanje brezdomcev s škofom,
Celje, ob 17h

31.12. Silvestrska večerja z družabnim programom
(za vse, ki si želijo silvestrski večer preživeti družabno,
gurmansko in umirjeno), Vrbje, ob 18h

ŠKOFIJSKA KARITAS KOPER

2.12. Srečanje Vipavske DK

3.12. Umetniki za Karitas: Medicinski center latros, Ljubljana

4.12. Srečanje Istrske OK

4.12. Obisk v DU Tolminske OK: Perovo Brdo, Podbrdo, Tolmin

5.12. Umetniki za Karitas: MORS Ljubljana

7.12. Miklavž v DSO Ilirska Bistrica

7.12. Adventna duhovna obnova slepih in slabovidnih,
Vipavski Križ

10.12. Umetniki za Karitas, Ars Gorica

10.12. Srečanje DK Idrija-Cerkno in OK Tolmin

10.12. Druženje generacij, Ilirska Bistrica

14.12. Adventna duhovna obnova sodelavcev Karitas,
Vipavski Križ

16.12. Obisk v DU na Markovcu in na Krasu

17.12. Sv. maša in obisk v bolnišnici Valdoitra

18.12. Obisk v DU Olmo

19.12. Obisk v DU Postojnske DK

22.12. Obisk v DU Izola

23.12. Obisk v DU v Vipavi in Ajdovščini

24.12. PNC, božična zgodba v Vrhpolju

25.12. Obisk v DU Idrija

26.12. Božična sv. maša in obisk v DU Ilirska Bistrica

ŠKOFIJSKA KARITAS LJUBLJANA

5.12. Predavanje psihiatrije in psihoterapevke
dr. Janje Milič na temo »Partnerski odnos in
odvisnost od alkohola«, Ljubljana,
dvorana Družine na Krekovem trgu 1, ob 17h

12.12. Predavanje zakonske in družinske terapevke
dr. Tatjane Rožič, Brezje, ob 17h

19.12. Duhovna obnova sodelavcev in prostovoljcev
Škofijske karitas Ljubljana, ob 13h

• FOTO NASLOVNA in ZADNJA STRAN Tatjana Splival •

tema meseca**DOBRO IZ VSAKEGA SRCA****Misli ob nedelji Karitas in Klicu dobrote**

Foto: Tatjana Splival

Letošnje geslo se glasi Dobro iz vsakega srca. To pomeni: kadar se odločite, lahko dobro pride tudi iz vašega srca! Redki ljudje so obdarjeni s posebnimi in velikimi darovi, kot je dar ozdravljanja. Vsakemu od nas pa Bog daje moč, da lahko delamo dobra dela. Radi torej delajmo čudeže dobrih del. Bodimo sočutni, solidarni in dobrodelni. Naj se naš trud ne konča s tednom Karitas.

Marko Čizman, župnik v župniji Ljubljana – Podutik

Vsi smo poklicani, da odpremo srca za stisko sočloveka in mu po svojih zmožnostih pomagamo. Da pa lahko pomagamo, moramo stisko najprej opaziti. Pri dobrodelnosti ni nič predpisano, kaj, koliko, komu in kdaj naj darujemo. Ko odpremo svoja srca, je to najboljša priprava na Kristusov prihod, saj on prihaja kot beseda, kot berač, bolnik, tujec ali sosed.

Ob začetku adventa se vprašam: Kako lahko v svojem življenju, v svojem srcu, mislih, besedah in dejanjih naredim prostor Bogu, Jezusu? Kako ga lahko sprejemem, da bo prihajalo dobro iz vsakega srca in se bo dobrotu uresničevala v medsebojnih odnosih, še posebej do revnih in pomoči potrebnih?

Cvetko Valič, župnik v župniji Kromberk

Geslo letošnje nedelje Karitas se glasi: »Dobro iz vsakega srca.« Če moje srce ni ljubljeno, ne more roditi ne ljubezni ne dobrote. Kako ga napolniti z ljubeznijo, da bo lahko ljubilo in delilo dobroto? »Si to, kar ješ,« se glasi slogan na plakatu za zdravo prehranjevanje. Kar jemo, gradi naše telo. Enako je z dušo, z mojim srcem. S čim ga hranim? Kaj vnašam v svoje srce? Kaj spuščam vanj prek svojih čutov? Čas je, da se zbudim, da postanem izbircen in da se začnem odgovorno hraniti s tem, kar daje rast: branje Božje besede, več časa z Bogom, več časa z bližnjimi, več globokih pogovorov, več tišine, več lepote ... Nedelja Karitas me vabi, da se zbudim za drugega tako, da se zbudim najprej zase, da poskrbim za svoje srce.

Rok, Pogačnik, kaplan v župniji Ribnica

Krščanstvo ni opojni napoj, ki bi nas zazibal v spanec, marveč je izziv in poziv za budno pričakovanje: prava čuječnost je oko srca, ki je uprto v Gospoda. Kar ljudje nosimo v srcu, to slišimo, opazimo. Kdor nosi v srcu denar, takoj opazi vse, kar je povezano z njim. Kdor pa nosi v srcu dobroto, ta najprej zazna vse, kar je povezano z njo.

Advent in nedelja Karitas nas s svojo vsebino vabita, da bi v srcu nosili ne pomembne, ampak samo najpomembnejše stvari – tako bomo pozorni nanje. Bodimo torej čuječi in prisluhnimo Bogu, ki je nežno navzoč in na mnogo načinov podarja svojo dobroto in hrepeni po nas, da bi nas osrečil ter da bi mi z dobroto osrečevali druge.

*msg. dr. Marjan Turnšek,
upokojeni mariborski nadškof*

Tudi nastopajoči na dobrodelnem koncertu Klic dobrote so v svojem srcu našli dobro in dali dobro iz svojega srca za družine v stiski:

»Vedno mi je v veliko veselje biti del Klica dobrote, dobrodelnega koncerta z veliko začetnico. Kako veliko je družin, ki potrebujejo podporo Slovenske karitas, dokazujejo številna sredstva, ki se zbirajo v ta namen. Skupaj jim lahko pomagamo tudi letos.«

Petra Stopar

»Verjamem, da vsak človek lahko prispeva za nekoliko lepši svet oziroma za lepši dan sočloveku in za nasmeh na obrazu. To, da lahko s svojim poslanstvom (petjem) tudi sama prispevam k tovrstni dobroti, mi je v veliko čast in veselje. Zato sem se tudi odločila za sodelovanje na dobrodelnem koncertu Slovenske karitas, Klicu dobrote.«

Monika Avsenik

4

»Glasba je univerzalni jezik, ki lahko povezuje in združuje še tako različne ljudi. Glasbo lahko razume in čuti vsak. Hvaležna sem za talent petja, s katerim se lahko izražam in dosegam srca ljudi. Prav nekaj čisto posebnega je sodelovati pri dobrodelnih projektih, kjer pomagamo mnogim ljudem v stiski. Pri enem večjih v Sloveniji, Klicu dobrote, pa je to še posebna čast. Lep občutek prevzame človeka, ko se zave, da je prispeval kamenček v mozaiku, ki je ponovno združil celotno Slovenijo, najrazličnejše ljudi, da bi pomoči potrebnim vlili upanje za boljši jutri. Toplo vabim vse, ki to berete, da pride dobro iz vsakega srca!«

Manca Hribar

»Vsak lahko po svojih zmogljivostih prispeva dobroto v svet. Včasih je ta v fizični, materialni, finančni obliki, včasih pa je lahko zgolj duhovna, kot je nasmeh, spodbuda, prijazen pozdrav ali pogovor. Taka včasih še več šteje. Vsaka dobra stvar, ki jo damo, dela svet lepši in svetlejši.«

Maja Krevs

varujmo življenje

RANLJIVOST ČLOVEKA OB SOOČENJU S SMRTJO

dr. Roman Globokar

Človek je krhko in ranljivo bitje ob svojem prihodu na svet, ob svojem odhodu s tega sveta in tudi v vsem vmesnem času. Potrebuje druge ljudi, potrebuje naklonjene, varne in zaupne odnose, da lahko živi in izrazi samega sebe. Bolj kot smo nemočni, bolj je naša usoda v rokah drugih ljudi, ki poskrbijo za nas in za nas prevzamejo odgovornost.

Prevladujoča miselnost naše zahodne družbe je, da mora biti posameznik samostojen in močan ter mora znati sam poskrbeti zase. Težko nam je priznati nemoč, ranljivost, velikokrat nam je težko prositi za pomoč bližnje, saj nas je strah, da ne bi izpadli nedorasli in nesposobni. Kljub vsemu pa je ranljivost naša vseživljenjska spremljevalka, ki nikakor nima samo

negativnega pomena in bi se je zato morali znebiti. Šele priznanje, da smo ranljivi in krhki, nas odpira za medosebne odnose, nam omogoča, da vzpostavimo stik z drugimi, nas naredi odprte tudi za bolečino in stisko drugih ljudi, nas vabi, da izstopimo iz svojega lastnega sveta in gradimo trdne medsebojne vezi. Proti pretirani želji po popolnosti in svetu brez težav je prav zavest ranljivosti tista, ki nam pomaga, da v hvaležnosti sprejmemo sebe in druge take, kot smo, da se odpovemo popolnemu obvladovanju življenja, da smo odprti tudi za nepredvidljive dogodke. Da priznamo, da nismo mi gospodarji življenja, ampak da je nad nami Nekdo, ki z ljubeznijo drži ta svet v svojih rokah. In ta Bog, ki je Gospodar življenja, je v svojem jedru tudi ranljiv, je usmiljen, je nežen. Bog, ki nam ga je razodel Jezus Kristus, je v svojem srcu ranljiv, čuteč, blizu vsakemu in želi z vsakim vzpostaviti stik. Zato ga Jezus poimenuje Oče, ker ima usmiljeno srce za vse svoje hčere in sinove.

V priliki o izgubljenem sinu, ki jo beremo v 15. poglavju Lukovega evangelija, je Bog prikazan kot usmiljeni Oče, ki v svojem srcu čuti in trpi z obema sinovoma: z mlajšim, ki je povsem zavozil svoje življenje in se je znašel v brezizhodnem položaju, in s starejšim, ki je zagrenjen in trmast ter si ne prizna, da je tudi on ranljiv. Oče kaže svojo ranljivost v odnosu do obeh sinov, obema ponuja svojo bližino in ju vabi v odnos, ki omogoča življenje v polnosti, v veselju, v hvaležnosti. Nebeški Oče nas vabi v odnos, da sprejmemo, da smo njegove hčere in sinovi ter se ne bojimo svoje ranljivosti, krhkosti, nepopolnosti. Ranljivost spada k našemu zemeljskemu bivanju in je zato lastnost prav vsakega človeka.

Kot sem napisal na začetku, pa so določena obdobja našega življenja, ko smo bolj ranljivi in bolj izpostavljeni skrbi drugih ljudi. To so rana otroška leta in pa običajno tudi zrela leta našega življenja. Kot otroci se svoje ranljivosti niti nismo zavedali, kot odrasle osebe pa nas navdaja strah, da bi bili v zrelih letih preveč neobgledeni, izročeni v skrb drugih ljudi. Razmišljamo o tem, da bomo lahko celo breme družini in družbi. Strah nas je take skrajne oblike ranljivosti.

Povsem razumljivo je, da si nihče ne želi bolečin in trpljenja. Verjetno si želimo, da bi v primeru bolezni in starostne onemoglosti za nas poskrbeli, da bi nam lajšali bolečine, da bi imeli oporo svojih bližnjih, da bi bili deležni tudi duhovne oskrbe. Za zadnje obdobje življenja si želimo, da bi imeli močno vero in trdno upanje, da bi se v notranjem miru lahko poslovili s tega sveta. Izkušnja ranljivosti ob smrti naj bi nas odprla za dokončen odnos z Bogom v večnosti. Smrt za kristjana ni poraz življenja, ampak je vstop v novo, polnejše življenje.

Sodobna kultura smrt vedno bolj odriva iz zavesti skupnega življenja. Umiranje vse bolj postaja zgolj individualen dogodek, tudi obredi poslavljanja od pokojnih so vse krajši. Zdi se, da tega ne bi smelo biti. In ker sodobni znanstveni napredek smrti ne more dokončno premagati, se vse bolj pojavljajo težnje, da bi sami določili trenutek smrti. Zahteve po uzakonitvi evtanazije se vedno glasneje slišijo tudi v Sloveniji. Z evtanazijo se želi ustreči ljudem, da bi jih odrešili trpljenja. Vsekakor je naloga medicine in vseh, ki skrbijo za umirajoče, da jim lajšajo bolečine in poskrbijo za njihovo celostno spremljanje ob umiranju. Sprejeti njihovo ranljivo naravo pomeni tudi pustiti nekomu umreti. Konec oktobra so vse tri glavne monoteistične religije (judovstvo, krščanstvo in islam) podpisale skupno izjavo, v kateri zavračajo tako evtanazijo kot tudi nesmiselno podaljševanje življenja. Priznati Boga za Gospodarja življenja pomeni priznati človekovo krhkost in smrtnost. Nimamo pravice določati trenutka smrti, nimamo pa tudi pravice podaljševati življenja za vsako ceno. Lahko se zavrne določene zdravstvene posege, če bi z njimi zgolj podaljševali težko stanje bolnika. Najpomembneje pa je, da se umirajočim poleg medicinske oskrbe nudi tudi človeško bližino in duhovno oskrbo.

V skupni izjavi so predstavniki monoteističnih religij zapisali: »Spodbujamo in podpiramo ustrezno in profesionalno paliativno oskrbo povsod in za vse. Tudi kadar je težko prenašati težo, da se smrt odmika, smo se z moralnega in verskega vidika dolžni zavzeti za to, da zagotovimo učinkovito lajšanje bolečin in simptomov, bližino in duhovno pomoč umirajočemu bolniku in njegovi družini.« Področje paliativne oskrbe je v Sloveniji še zelo slabo pokrito. Mogoče bi lahko znotraj Cerkve in tudi znotraj Karitas razmislili, kakšen bi lahko bil naš prispevek h celostnemu spremljanju umirajočih pri nas. V razpravah o evtanaziji bi tako pokazali na konkretno alternativo, kako se soočiti s trpljenjem in umiranjem.

stiske sodobne družbe

ZASVOJENOST KOT SIMPTOM NOTRANJE PRAZNINE

mag. Drago Sukič

Človek kot duhovno bitje vedno išče nekaj, kar bi ga v njegovi notranjosti izpolnjevalo in mu dajalo občutek, da je življenje smiselno. Prehod iz socializma v nov družbeni red je v naši družbi marsikoga zaslepil v smislu »zdaj, ko bo okrog nas polno raznoterih dobrin, bomo tudi navznoter izpolnjeni«. Toda vedno znova se izkaže, da človek ne živi zgolj od kruha in da še kako

zelo hrepeni po presežnem. Težava je v tem, da se danes človek ob obilici zunanje ponudbe težko umiri, da bi ugotovil, kaj bi lahko napolnjevalo njegovo notranjost. Kajti če bi se človek moral česa bati – je to zagotovo notranja praznina. Življenje nas namreč uči, da se v praznino vrinejo nepovabljene zadeve, ki si jih sami največkrat ne bi izbrali.

Zahodni človek je tako močno zabredel v materializem in posledično izgubil stik s samim seboj, kar se kaže predvsem v notranji praznini, da se je na področju psihoterapije pojavila prav posebna modaliteta (logoterapija), ki naslavlja tematiko iskanja smisla življenja.

Osnovna ideja logoterapije (njen utemeljitelj je Viktor Frankl) je, da človek vedno in povsod hoče in išče smisel življenja. Sprašuje se, kako naj bi živel, da bi osmisлил svoja dejanja. To specifično človeško lastnost posameznik doživlja kot nekakšno željo, da bi njegovo življenje bilo in bi ga lahko imel za smiselno. Sebi vedno daje nekakšne odgovore na vprašanje, čemu, za koga ali za kaj vsemu navkljub narediti še en korak.

Človek osebno uresničitev vedno doseže preko nečesa, kar je zunaj njega. Šele ko si neha prizadevati, da bo sam sebe uresničil, osrečil, dosegel notranji mir ali harmonijo, in se posveti neki nalogi, osebi ali nečemu, kar je zunaj njega samega, bo resnično zadovoljen s samim seboj. Šele ko bo šel *iz sebe* k *nečemu* ali k *nekomu*, bo doživljal svoje življenje kot smiselno in bo posledično notranje duhovno izpolnjen.

Doživljanje notranje izpolnjenosti torej nikakor ne pomeni odklopa od resničnega sveta, od okolice – ne pomeni izmikanja odgovornostim ali notranji napetosti. Dejansko človek za normalno delovanje potrebuje določeno notranjo napetost, zato ne drži teorija, da je človek lahko srečen le, če je v popolnem duševnem ravnovesju in če je zadoščeno vsem njegovim gonom. V to ga sicer usmerja današnja potrošniška in hedonistična kultura.

V tem smislu danes tudi veliko staršev dela usodno napako, ker želijo svoje otroke vzgajati na način, da le ne bi doživljali nobene frustracije ali notranje napetosti. Tako si otroci z odraščanjem oblikujejo predstavo, da v življenju ne sme biti nobene napetosti – če se pa že pojavi, se je je treba čim prej znebiti.

Če ima človek za cilj biti srečen, kar se pogosto razume kot stanje blaženosti in odsotnost nelagodja, se bo ob soočanju z obremenitvami in naporji počutil sila neprijetno. Taka neprijetna počutja pa si danes skuša nemalokrat umetno blažiti na različne načine – pogosto tudi z uživanjem različnih substanc, kar pa lahko vodi v zasvojenost.

Načelo »*življenje brez notranje napetosti*« *torej pri človeku nikakor ne velja, saj je »osrednje človeško gibalno duhovna napetost med dejanskim in možnim*«. Se

pravi med tem, kar je že dosegel, in med tem, kar še mora doseči (Frankl). Lahko se celo zgodi, da ga pretirano prizadevanje za stanje umirjenosti/ravnovesja privede prav do obratnega učinka in napetost začne ustvarjati sam. Tako dolgočasje (odsotnost napora ali notranje napetosti) pogosto vodi prav v vedenja, ki ustvarjajo konflikte, napetosti ali razne oblike zasvojenosti.

Če torej človek v sebi ne čuti nekega močnega naboja, ki bi ga izzival in vodil k ustvarjanju, če ga družba postavlja v stanje blaženosti in udobja, bo napetost ustvarjal sam. Na vse načine bo iskal priložnosti in okoliščine, ki bi ga izzvale in bi se posledično znašel v napetosti.

Človek se torej varuje pred notranjo praznino prav na način, da se odgovorno spoprijema z vsemi izzivi in zahtevami, ki mu jih zastavlja življenje. To pa pomeni, da si mora vedno znova in v vsaki situaciji osmisliti svoje delovanje. Smisel življenja torej nikakor ne gre mimo osebne odgovornosti. Zato lahko življenje razumemo kot nalogo, katere izpolnitev je naša odgovornost. Pred človeka je torej ves čas postavljena kakšna naloga, ki čaka nanj, da jo opravi oziroma nanjo odgovori. Še več, samo življenje je naloga. In ta naloga ni v samouresničevanju, ampak v preseganju samega sebe, »v naravnosti k nečemu«, kar je zunaj človeka samega.

Zelo zgovorne so tudi Goethejeve besede: »Kako lahko spoznamo sami sebe? Nikoli z opazovanjem, pač pa z delovanjem.« S tem, ko posameznik opravlja svojo dolžnost, spoznava, kaj je na in v njem. Ugotavlja, ali mu je življenje pretežko in potrebuje pomoč – ali mu je pa življenje polno izzivov, torej smiselno.

Če človek ne izpolni naloge, ki mu jo v določenem trenutku in določeni situaciji postavlja življenje, ali če se neodgovorno odzove na nalogo, ne doseže svojega smisla. Iz tega sledi logičen sklep: več kot bo v življenju posameznika smiselnih odgovorov, bolj bo tudi življenje smiselno, polno in »bivanjsko varno«. V nasprotnem primeru pa, več kot bo nesmiselnih odločitev, zamujenih trenutkov in zgrešenih ciljev, bolj bo tudi samo življenje postajalo »nesmiselno, prazno in banalno«. Posledično bo posameznik drsel v stanje nesmiselnosti in notranje praznine – s čimer pa se ne da živeti. Albert Einstein je nekoč zapisal: »Človek, ki ima svoje življenje za nesmiselno, ni samo nesrečen, ampak je komaj sposoben za življenje.«

Zato velja, da je eden najučinkovitejših varovalnih dejavnikov pred različnimi oblikami zasvojenosti prav notranja izpolnjenost – torej doživljanje, da ima življenje smisel in pomen.

opombe

mag. Drago Sukič, spec. ZDT, Zavod Pelikan - Karitas

Programne socialne rehabilitacije zasvojenih Zavoda Pelikan - Karitas sofinancirajo MDDSZ, Slovenska karitas (s sredstvi FIHO) ter lokalne skupnosti.

to moramo vedeti

SMERNICE ZA ZAŠČITO OTROK IN MLADOSTNIKOV V SLOVENSKI KARITAS

Helena Zevnik Rozman

Slovenska karitas se je v okviru organizacijskega razvoja na pobudo Caritas Internationalis zavezala, da pripravi Smernice za zaščito otrok in mladostnikov kot temeljni dokument, ki bo predstavljal podlago za pogovore in pomoč pri delu z otroki in zanje. V želji, da bi bili vsi sodelavci seznanjeni z usmeritvami na tem področju, v nadaljevanju predstavljamo prvi del skupnega dokumenta, v naslednjih številkah pa bomo predstavili še ostale dele.

1. Zavezanost temeljnim vrednotam za zaščito otrok in mladostnikov

Tisti čas so učenci stopili k Jezusu in dejali: »Kdo je torej največji v nebeškem kraljestvu?« Tedaj je poklical k sebi otroka, ga postavil mednje in rekel: »Resnično, povem vam: Če se ne spreobrnete in ne postanete kakor otroci, nikakor ne pridete v nebeško kraljestvo! Kdor se torej poniža kot ta otrok, bo največji v nebeškem kraljestvu, in kdor sprejme enega takega otroka v mojem imenu, mene sprejme. Kdor pohujša enega od teh malih, ki verujejo vame, bi bilo bolje zanj, da se mu obesi mlinski kamen na vrat in se potopi v globino morja. Gorje svetu zaradi pohujšanja! Pohujšanja sicer morajo priti, toda gorje človeku, po katerem pride pohujšanje.« (Mt 18,1-7)

Skrb za otroke in mladostnike¹ kot najranljivejše osebe v vsaki skupnosti je vedno v srcu dela Karitas. Vodilno načelo našega dela z otroki in zanje je, da se v naših organizacijah otroci počutijo varne in da je njihova blaginja naša prednostna naloga. Zato je dolžnost Slovenske karitas, da ustvarja varno okolje in poskrbi za zaščito otrok pred nasiljem in zlorabami tako zunaj kot znotraj organizacij.

Dokument Smernice za zaščito otrok in mladostnikov v Slovenski karitas je temeljni dokument, ki predstavlja podlago za pogovore in pomoč pri delu z otroki in zanje v Karitas ter definira odgovornosti in naloge vseh zaposlenih, prostovoljcev in drugih sodelavcev v Slovenski karitas, ki imajo kakršnokoli vrsto odnosa in interakcije z otroki v okviru dejavnosti Karitas in njenih ustanov.

Slovenska karitas pričakuje od vseh, ki v kakršni koli vlogi – profesionalno ali prostovoljsko – delajo z

¹ Z izrazom otroci v dokumentu označujemo otroke in mladostnike, mlajše od 18 let. Smiselno pa se ga upošteva tudi za mlajše polnoletnike, kadar spadajo med ranljive skupine.

otroki v Karitas, da se ravna po smernicah tega dokumenta.

S tem dokumentom se Slovenska karitas zavezuje:

- k nenasilju ter zavrača vsako vrsto zlorabljanja, izkoriščanja in zanemarjanja otrok,
- sprejema zakonodajo Republike Slovenije in druge relevantne dokumente s področja zaščite otrok v Republiki Sloveniji, Evropski Uniji, OZN, Katoliški cerkvi na Slovenskem kot tudi v Caritas Internationalis,
- da bo po svojih najboljših močeh skrbela za usposabljanje zaposlenih, prostovoljcev in drugih sodelavcev Karitas ter jih podpirala, da bodo prispevali k harmoničnemu okolju, medsebojnemu spoštovanju ter dostojanstvu otrok, s katerimi se bodo srečevali pri svojem delu, in da bodo sprejemali odgovornosti, povezane z zaščito in varnostjo otrok v Karitas,
- da bo imenovala odgovorno osebo za zaščito otrok in mladostnikov v Slovenski karitas,
- da bo raziskala vsako situacijo ali sum, ki kaže na potencialno zlorabljanje otrok,
- da bo v primeru suma nasilja ali zlorabe sprejela disciplinske ukrepe v skladu s svojimi pooblastili in zakonskimi obveznostmi ter sodelovala s pristojnimi institucijami in organi, določenimi s predpisi v Republiki Sloveniji,
- da bo nudila pomoč otrokom, ki so doživeli nasilje oziroma zlorabo, še zlasti tistim, ki so nasilje ali zlorabo doživeli v okviru delovanja Karitas.

2. Zavedanje in prepoznavanje oblik nasilja in zlorab

Slovenska karitas si bo prizadevala, da bodo zaposleni, prostovoljci in drugi sodelavci Karitas ozaveščeni o problematiki nasilja in zlorab ter z njimi povezanih tveganj za otroke ter usposobljeni za ravnanje v primeru tovrstnih dogodkov. Pri tem bo izhajala iz naslednjih definicij nasilja in zlorab:

Nasilno vedenje prepoznamo po nesorazmerju moči v odnosu. Doživljanje občutka moči je ena od temeljnih psiholoških potreb, ki jo razumemo kot sposobnost, da posameznik vodi in usmerja svoje življenje. **Z nasilnim vedenjem torej označujemo vedenja, s pomočjo katerih posameznik ali skupina zadovoljuje svoje želje, motive, potrebe, cilje s pozicije moči, kjer je v ospredju njena zloraba, in ne konstruktivna uporaba moči.** V procesu nasilja se tako pojavljata žrtev in nasilnež. Obe vlogi lahko pripadata posamezniku in/ali skupini, vedenje pa pri naša nasilnežu različne koristi.

Nasilje je vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja posameznika ali skupine (v nadaljnjem besedilu: povzročitelj nasilja) proti drugemu (v nadaljnjem besedilu: žrtev) oziroma za-

nemarjanje ali zalezovanje žrtve ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja in telesno kaznovanje otrok.

Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile ali grožnja z uporabo fizične sile, ki žrtev – otroka prisili, da kaj stori ali opusti ali da kaj trpi, ali ji omejuje gibanje oziroma komuniciranje in ji povzroči bolečino, strah ali ponižanje, ne glede na to, ali so nastale telesne poškodbe.

Primer: klofute, lasanje, butanje v steno, tla, udarci po glavi, trebuhu, ritki (pri otrocih), pretres možganov, uporaba strelnega in hladnega orožja, povzročanje opeklin, siljenje otroka, da za določen čas ostane v neki neprijetni ali sramotilni poziciji ...

Spolno nasilje so ravnanja s spolno vsebino, v katera žrtev ne privoli, je vanje prisiljena ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena, grožnje z uporabo spolnega nasilja ter javna objava spolnih vsebin o žrtvi. Spolna zloraba otrok je vsako dejanje odraslega ali starejšega mladostnika, ki uporabi otroka za zadovoljitev svojih seksualnih potreb.

Primer: neprimerno dotikanje, otipavanje, dotikanje njegovih spolnih organov, seksistične pripombe, šale s spolno vsebino, namigovanje na spolnost, odrasli prisili otroka v gledanje pornografskih filmov, prikazovanje pornografskega materiala, poskus posilstva, posilstvo ...

Psihično nasilje so ravnanja in razširjanje informacij, s katerimi povzročitelj nasilja pri žrtvi povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske, tudi če so storjena z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije. **Psihično nasilje nad otroki** je vsako psihično slabo ravnanje z otrokom, ki ima škodljive posledice za osebno rast oz. razvoj.

Primer: vpitje, zmerjanje z žaljivimi izrazi, izsiljevanje, nadlegovanje, zastraševanje, ponižanje, zaničevanje, rasistične pripombe, grožnje, širjenje lažnih in zlonamernih govoric, ignoriranje, izsiljevanje z molkom, namensko zanemarjanje čustvenih potreb (zlasti pri otrocih), osamitev ali izločitev otroka iz skupine, stigmatizacija otroka ...

Zalezovanje je naklepno, ponavljajoče se neželjeno vzpostavljanje stika, zasledovanje, fizično vsiljevanje, opazovanje, zadrževanje na krajih, kjer se žrtev giba, ali druga oblika neželenega vdora v življenje žrtve.

Vrstniško preganjanje – bullying je posebna oblika nasilja otrok ali mladostnikov nad otroki in mladostniki. Gre za ponavljajoča se slaba ravnanja prvih nad drugimi.

Primer: agresivnost, nasilno vedenje, podlo ravnanje, klevetanje, izsiljevanje denarja ali druge lastnine. Govorimo o fizičnem, socialnem in psihološkem preganjanju.

Ekonomsko nasilje je neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje žrtve pri razpolaganju z dohodki oz. upravljanju s premoženjem, s katerim žrtev samostojno razpolaga oz. upravlja, ali neupravičeno omejevanje razpolaganja oz. upravljanja s skupnim premoženjem družinskih članov, neupravičeno neizpolnjevanje finančnih, premoženjskih obveznosti do družinskega člana ali neupravičeno prelaganje finančnih, premoženjskih obveznosti na družinskega člana.

Primer: Ekonomsko nasilje se nanaša na neenak nadzor nad pristopom k skupnem premoženju, nezmožnost dostopa do denarja, zaposlitve ali izobraževanja. Ne posredujemo daril ali žepnine, ki pripada otroku ... V širšem smislu se lahko nanaša na krajo in uničevanje tuje lastnine.

Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar povzročitelj nasilja opušča dolžno skrb za žrtev, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin. **Zanemarjanje otroka** pomeni nezadostno skrb v zagotavljanju osnovnih otrokovih potreb v fizičnem in psihičnem smislu.

Primer: neustrezno prehranjevanje, pomanjkanje skrbi za otrokovo zdravje, nezadovoljene čustvene potrebe, onemogočanje, da se otrok izobražuje, ne poskrbimo za zaščito pred nevarnostjo ...

O strukturnem (institucionalnem) nasilju govorimo takrat, kadar je nasilje vgrajeno v strukturo, v sistem. Je manj vidno in deluje prek institucij in struktur naše družbe, mnogokrat pa zaradi svoje samoumevnosti – saj se tiče temeljev delovanja družbe – ostaja neopaženo. Strukturno nasilje ni nujno direktno nasilje, temveč gre za nevidne mehanizme prisiljevanja, discipliniranja in reprodukcije družbenih odnosov. Pri tem gre za sistemsko zlorabo, ki jo imenujemo tudi institucionalizacija, kjer ena skupina ljudi odloča v imenu druge skupine.

S tako vrsto nasilja lahko povzročimo škodo pri zadovoljevanju osnovnih človeških potreb, ki bi se ji lahko izognili. Lahko bi rekli, da je povezano z nesmiselnim omejevanjem posameznikovega potenciala in možnosti razvoja. **Pri otrocih so za strukturno nasilje** značilni izobraževalni ukrepi, ki so vgrajeni v neformalni notranji sistem pravil in uredb, ki učinkujejo kot zakon.

Primeri: toge zahteve, notranja pravila, prepoved govora, institucionalne uniforme, neomogočanje pogojev za izobrazbo zaradi vrste ustanove, odločanje, kam bo oseba šla, kaj bo imela oblečeno, kdo jo bo obiskal, kaj bo jedla ter kdo in na kakšen način ji bo pomagal pri osebni higieni.

Zavedamo se, da je nekatere oblike nasilja lažje prikriti kot druge in da obstajajo skupine otrok, ki so še posebej ranljivi. Zaradi tega smo še bolj osredotočeni na posamezne primere in pozorni na izjeme.

Posebno pozornost posvečamo najranljivejšim skupinam, kot so otroci s posebnimi potrebami ali motnjo v telesnem ali duševnem razvoju, otroci iz manjšinskih etničnih skupin, otroci beguncev, prosilcev za azil, otroci brez staršev, otroci iz socialno in ekonomsko ogroženih družin, otroci iz družin, kjer je prisotno nasilje, odvisnost od alkohola in drugih prepovedanih drog.

karitas mladih

POGLED NAZAJ IN V PRIHODNOST

Luka Oven

Od sredine leta 2017, ko smo začeli z delom na programu Karitas mladih – youngCaritas, pa do danes se je veliko stvari spremenilo. Od skromne ideje, da bi po vzoru nekaterih drugih evropskih Karitas tudi pri nas naredili nekaj za »ta mlade«, smo prišli do novih projektov, logotipa, Facebook strani, prepoznavnosti v cerkveni in širši javnosti, dokumenta, ki opisuje vizijo in cilje »Karitas mladih – youngCaritas«, in še kaj bi se našlo.

V tem času smo ugotovili, da lahko mlade, ki se vključujejo v naše aktivnosti, v grobem delimo na tri tipe prostovoljcev (velja predvsem za tiste, ki so vključeni na Slovenski karitas).

Prvi so **stalni prostovoljci**, ki jih vzgajamo, izobražujemo in z njimi ustvarimo osebni stik. Pripadnost Karitas je pri tem tipu največja, z njimi pa opravimo tudi daleč največ prostovoljskih ur (v letu 2019 več kot 8000).

Drugi tip prostovoljcev so **voditelji mladinskih skupin in mentorji v vrtcih in osnovnih šolah**. Njihova vloga je predvsem multiplikatorska, saj vsebine naših akcij prenesejo v svoje skupine. Eden od takšnih projektov je na primer Pokloni zvezek, ki je na številnih šolah že stalnica.

Tretji tip prostovoljcev pa so **občasni prostovoljci**, ki se s Karitas srečajo posredno in občasno. Glede na trende bo takih predvsem med mladimi verjetno vse več, prostega časa je namreč vse manj, povečuje pa se ponudba aktivnosti. Z njimi ne vzpostavimo osebnega stika in velikokrat sploh ne vemo, kdo so, je pa delo z njimi pomembno, saj jih prav tako vzgajamo za solidarnost. Zelo dobro na primer sodelujemo z oratoriji (projekt Vidni in varni na cesti), osnovnimi šolami (projekt Pokloni zvezek in Na zdravo zabavo v naravo) in mladimi v Župnijskih karitas ter župnijah na splošno. Z njimi smo v letu 2019 opravili več kot 3000 prostovoljskih ur.

Ko pišem članke o youngCaritas – Karitas mladih, se mi zdi nujno, da se »pohvalimo« z vsemi urami, ki smo jih z mladimi opravili, z vsemi projekti in s tem, kaj lahko mladi doprinesemo v organizacijo. Včasih sam sebe opazim, kako se trudim, da mlade in naše metode predstavim kot nekaj dobrega za Karitas ter da bi »prepričal« tudi vse ostale, da je res tako. Ko vključujemo mlade v organizacijo, seveda pride do drugačne dinamike dela, razmišljanja in idej. Včasih opazim, da je starejše prostovoljce kar strah, ko se zamaje trdna struktura Karitas. To je povsem normalno. Ne moremo se namreč odločiti, da bomo od zdaj naprej vključevali mlade, naše metode in struktura pa bodo ostale popolnoma enake. Delo z mladimi je specifično, zahteva poglobitev in konkretno strategijo, predvsem pa moramo biti pripravljeni na spremembe. V letu 2020 si želim, da bi kot organizacija rasli z mladimi, večkrat pogledali nazaj in bili hvaležni za vse, kar smo naredili in za mlade, ki čutijo Karitas z nami. Hkrati pa, da bi se kot organizacija vprašali, ali smo pripravljeni na mlade, kaj smo pripravljeni vložiti vanje, kaj jim kot organizacija lahko nudimo in kaj smo zanje pripravljeni narediti.

DOGAJA se

Zaposljivost je pogosto ključni dejavnik uspešne integracije mladih v družbo. Odvisen je od prepleta raznolikih področij v življenju mladega človeka. Karitas se posredno ali neposredno ukvarja tudi z zaposljivostjo mladih. V terenski raziskavi Prostovoljske aktivnosti za spopadanje z dolgoročno brezposelnostjo, ki jo je v novembru predstavil Movit, je sodelovalo 43 mladih prostovoljcev, od tega 24 mladih z manj priložnostmi, in 16 organizacij iz 9 držav. Raziskava je vključila tudi slovenske prostovoljce, mladinske organizacije in institucije zaposlovanja

Več na www.karitas.si

MLADI se PREDSTAVIJO

V prejšnji številki smo pomotoma objavili besedilo in sliko različnih prostovoljk iz Celja. Tokrat objavljamo popravek. Za napako se obema Špela ma opravičujem.

Luka Oven

Sem Špela Bošnjak, dijakinja I. gimnazije v Celju. Stara sem 17 let in že celo življenje živim v Celju. Sem nadobudna dijakinja, ki rada počne vse in še več, in se neizmerno rada učim nove stvari.

Prostovoljstvo: Že od nekdaj pomagam sošolkam na učnem področju, pomagala sem v OPB-ju na svoji osnovni šoli, sem animatorica, danes pa pomagam otrokom z učno pomočjo v Celju.

Hobiji: Petje, ples, branje, pisanje, učenje, sprehodi v naravi, božanje živali in druženje s prijatelji.

Najljubša hrana: Palačinke z nutello in robido-vo marmelado.

Najljubši kraj za izlet v Sloveniji: Slovenska obala.

Najljubša pesem: Se stalno spreminja, krščanska glasba – trenutno mi je najljubša UNTIL YOU DO.

Najljubši kotiček kjer se sprostim: Vinogradi v bližini Stročje vasi.

Najljubša slovenska beseda: Ljubezen.

KO SMO Z REVNIMI, RAZUMEMO, KAJ OSTANE IN KAJ MINE

papež Frančišek

prevod: s. Leonida Zamuda SL, vir: Vatican News

Homilija na 33. navadno nedeljo ob svetovnem dnevu ubogih

10

Jezus preseneča svoje sodobnike in tudi nas

V evangeliju (Lk 21,5-19) Jezus preseneti svoje sodobnike in tudi nas. Prav tedaj, ko so nekateri hvalili veličasten jeruzalemski tempelj, reče, da od njega ne bo ostal »kamen na kamnu« (Lk 21,6). Zakaj te besede o tako sveti instituciji, ki ni bila zgolj zgradba, ampak edinstveno versko znamenje, hiša za Boga in verno ljudstvo, zakaj te besede? Zakaj prerokovati, da se bo trdna gotovost Božjega ljudstva zrušila? Zakaj, konec koncev, Gospod dopusti, da se zrušijo gotovosti, ko jih je v svetu vedno manj?

Skoraj vse bo minilo, ne vse

Poiščimo odgovore v Jezusovih besedah. On nam danes pravi, da bo *skoraj* vse minilo. Skoraj vse, vendar ne vse. Na to predzadnjo nedeljo med letom On razloži, da se bodo zrušile, da bodo minile *predzadnje reči*, ne zadnje: tempelj, ne Bog; kraljestva in dogodki človeštva, ne človek. Minevajo predzadnje stvari, ki se pogosto zdijo dokončne, vendar niso. So mogočne stvarnosti, kot naša svetišča, in strašne kakor potresi, znamenja z neba ter vojne na svetu: nam se zdijo dogodki, ki sodijo na naslovno stran, vendar pa jih Gospod postavi na drugo stran. Na prvi ostane to, kar ne bo nikoli minilo: živi Bog, neskončno večji od vsakega svetišča, ki mu ga zgradimo, ter človek, naš bližnji, ki je vreden več kot vse kronike na svetu. Da bi nam pomagal doumeti, kaj je pomembno v življenju, nas Jezus opozarja na dve skušnjavi.

Skušnjava naglice: pozabljamo na to, kar ostane za vedno

Prva je skušnjava naglice, *takoj*. Jezus reče, da ni treba iti za tistimi, ki pravijo, da bo konec prišel takoj, da se je »čas približal« (v. 8). Oziroma ne smemo slediti tistim, ki širijo paniko in povečujejo strah pred drugim in pred prihodnostjo, saj strah ohromi srce in razum. In vendar, kolikokrat dopustimo, da nas zapelje naglica, ko hočemo vedeti *vse in takoj*, neustavljiva želja po radovednosti, zadnja pompozna ali škan-dalozna novica, mrke pripovedi, kriki tistih, ki vpijejo močnejše in bolj jezno, tistih, ki pravijo »zdaj ali nikoli več«. Vendar pa ta naglica, ta *vse in takoj*, ne prihaja od Boga. Če se trudimo za *takoj*, pozabljamo tisto, kar ostane za *vedno*: tekamo za oblaki, ki gredo mimo,

in izpred oči izgubimo nebo. Ko nas privlači poslednji hrup, ne najdemo več časa za Boga in za brata, ki živi poleg nas. Kako je to danes res! V napetosti tekanja, tega, da bi osvojili vse in takoj, je tisti, ki ostaja zadaj, nadležen in ima se ga za izmeček: koliko ostarelih, otrok, ki bi se morali roditi, oseb s posebnimi potrebami, revnih se ima za nekoristne. Hitimo, ne da bi bili zaskrbljeni, da razdalje naraščajo, da pohlep peščice povečuje revščino mnogih.

Protistrup naglici: stanovitnost

Jezus kot protistrup naglici danes vsakemu predlaga *stanovitnost*: »S svojo stanovitnostjo si boste pridobili svoje življenje« (v. 19). Stanovitnost je iti naprej vsak dan z očmi, uprtimi v to, kar ne mine: v Gospoda in bližnjega. Zato je stanovitnost Božji dar, s katerim se ohranjajo vsi drugi njegovi darovi (prim. sv. Avguštin, *De dono perseverantiae*, 2,4). Prosimo za vsakega izmed nas in za nas kot Cerkev, da bi bili stanovitni v dobrem, da ne bi izpred oči izgubili tega, kar šteje.

Kristjan: ne učenec jaza, ampak ti-ja

To je prevara naglice. Jezus nas želi odvrniti še od enega slepila, ko pravi: »Veliko jih bo prišlo v mojem imenu in bodo govorili: »Jaz sem.« Ne hodite za njimi!« (v. 8). To je *skušnjava jaza*. Kristjan, tako kot ne išče *takoj*, ampak *vedno*, ni učenec *jaza*, ampak *ti-ja*. Ne sledi sirenam svojih kapric, ampak povabilu ljubezni, Jezusovemu glasu. In kako se prepozna Jezusov glas? »Veliko jih bo prišlo v mojem imenu,« pravi Gospod, vendar se jim ne sme slediti: ni dovolj etiketa »kristjan« ali »katoličan«, da bi bili Jezusovi. Treba je govoriti Jezusov jezik, jezik ljubezni, *jezik ti-ja*. Jezusovega jezika ne govori tisti, ki pravi *jaz*, ampak tisti, ki izstopa iz lastnega jaza. In kljub temu, kolikokrat tudi tedaj, ko delamo dobro, vlada *hinavščina jaza*: delam dobro, vendar zato, da bi me imeli za dobrega; darujem, vendar zato, da bi tudi sam nekoč prejel; pomagam, vendar zato, da bi pridobil prijateljstvo tiste pomembne osebe. Tako govori *jezik jaza*. Božja beseda pa spodbuja k ljubezni »brez hinavščine« (Rim 12,9), da bi dali tistemu, ki nam ne more povrniti (prim. Lk 14,14), da bi služili, ne da bi iskali zahvalo in povračilo (prim. Lk 6,35). Lahko se torej vprašamo: »Ali pomagam komu, od kogar ne bom mogel prejeti? Jaz, kristjan, ali imam za prijatelja vsaj enega reveža?«

Ko smo z revnimi, razumemo, kaj ostane in kaj mine

Reveži so dragoceni v Božjih očeh, saj ne govorijo jezika jaza: ne preživljajo se sami, z lastnimi močmi, potrebujejo nekoga, ki bi jih prijel za roko. Spominjajo nas, da se evangelij živi tako kakor berači, iztegnjeni k Bogu. Prisotnost revnih nas vrača v evangelijsko vzdušje, kjer so blagrovani ubogi v duhu (prim. Mt 5,3). Namesto da bi nas motilo, ko trkajo na naša vrata, lahko sprejmemo njihov krik na pomoč kot klic,

da bi izstopili iz lastnega jaza, da bi jih sprejeli z istim pogledom ljubezni, s katerim jih gleda Bog. Kako lepo bi bilo, če bi bili revni v našem srcu na istem mestu, kot so v srcu Boga! Ko smo z revnimi, ko jim služimo, se naučimo Jezusovih okusov, razumemo, kaj ostane in kaj mine.

Revni: nebeški vratarji, zaklad Cerkve

Tako se vračamo k začetnim vprašanjem. Med mnogimi predzadnjimi rečmi, ki minejo, nas Gospod danes želi spomniti na tisto zadnjo, ki bo ostala za vedno. To je ljubezen, saj je »Bog ljubezen« (1 Jn 4,8), in revni, ki vprašuje po moji ljubezni, me vodi naravnost k Njemu. Revni olajšajo vstop v nebesa: zato jih je verski čut Božjega ljudstva videl kot nebeške vratarje. Že od sedaj so naš zaklad, zaklad Cerkve. Razkrivajo nam namreč bogastvo, ki nikoli ne zastara, tisto, ki združuje zemljo in nebesa ter za katero je resnično vredno živeti: ljubezen.

11

IMETI OB SEBI NEKOGA, NA ČIGAR RAMO SE LAHKO NASLONIMO

Cveto Uršič

Za november številni pravijo, da je najbolj depresiven mesec v letu. Veliko je dežja in megle. Zrak se ohlaja in moramo se bolj obleči. Sonca skorajda ne vidimo. Dnevi so vedno krajši. Stemni se že pozno popoldne. Mesec se začne s spominom na pokojne, takrat se zavemo svoje minljivosti, in to so za marsikoga težke misli.

Žal je za mnoge žalosten tudi december. Mesec, ko naj bi se ljudje veselili prazničnih obdarovanj, druženja ob silvestrski večerji, razmišljanja, kaj bo prineslo prihajajoče leto ... Praznična depresija, kot strokovnjaki poimenujejo tako stanje, ima vzrok v osamljenosti, nerealnih pričakovanjih, povečanih obremenitvah, pa tudi v revščini ...

Za nas v Karitas pa sta november in december posebna meseca, ko smo še posebej povabljeni k dobroti in solidarnosti z ljudmi v stiski. Z dobrodelno akcijo Klic dobrote, ki jo začnemo v mesecu novembru s tradicionalnim romanjem na Ponikvo in nato koncertom Klic dobrote v dvorani Golovec v Celju, tja do božiča zbiramo sredstva za družine v stiski. To je lepo božično sporočilo številnim revnim družinam, za katero se gre zahvaliti darovalcem.

Metka Klevišar je pred dnevi na spletu (tistim, ki imate profil na Facebooku, toplo priporočam: postanite njeni prijatelji in vsako jutro vas bo »nagradila« z lepo mislijo!) zapisala, da »ko je človek v stiski, je tako zelo potrebno, da se na nekoga lahko nasloniš, da ti je tako v oporo in te drži pokonci. Če to lahko najdeš ob ljudeh, ki so ti blizu, je lepo. Včasih to ni mogoče, se pa

komentar meseca

takrat pogosto pojavijo ljudje, s katerimi nisi nikoli računal, pa so ti takrat v veliko pomoč. Ena pa je zapisala, da se vedno lahko zanese na Boga. To je res, je pa tako človeško, da potrebuješ tudi človeka, ki ti je v oporo.» Nekega drugega dne pa nas je opomnila, »kako malo znamo živeti ta trenutek. Vračamo se v preteklost in jo še in še obdelujemo in pogosto trpimo zaradi česa, kar je bilo. Ali pa mislimo na prihodnost, ki je še ni in ne vemo, kakšna bo, in se tega včasih bojimo. Sedanjost pa nam polzi iz rok in se tega sploh ne zavedamo.«

V Slovenski karitas smo za letošnjo dobrodelno akcijo Klic dobrote izbrali geslo: **»Dobro iz vsakega srca«**. V uvodu h knjižici, ki smo jo ob tej priliki izdali, sem zapisal, da se pot dobrote začne z osebno odločitvijo, ki je lahko tudi približno taka: *»Moje poslanstvo je živeti pošteno in doprinesati k življenju drugih.«* Nato sem nadaljeval, da to pomeni, da sem sposoben sočustvovati, ne samo s sebi ljubimi, ampak z vsakomer, ne glede na njegov položaj, vero ali kakšno drugo osebno lastnost. Da to pomeni tudi, da se trudim svoj čas in talente posvečati svojemu poslanstvu. Nadalje, da se učim poslušati, in ne samo dajati nasvete. Da znam – kadar je treba – reči »ne«. In vse to se trudim vsak dan znova uresničevati doma v družini, v soseščini, kjer živim, med prijatelji, sodelavci ...

Naj nas skozi »težka« meseca november in december spremljajo Metkine misli o tem, kako dobro je za vsakogar – pa naj bo tisti, ki je v stiski, darovalec ali pa prostovoljec v Karitas –, da ima ob sebi nekoga, na čigar ramo se lahko nasloni, in da naj nikoli ne obupamo zaradi preteklosti, sedanjosti ali negotove prihodnosti. Za nas, ki pravimo, da smo praktični kristjani, je pomembno, da sledimo svoji poklicanosti in zaupamo Vanj, ki nam daje moč (prim. Flp 4, 14).

ROMANJE V ASISSI IN OBISK PRI OČETU SKUPNOSTI SREČANJE

Uroš Šavel

12

Ob precej neobičajni uri, ob 3. uri zjutraj, sem se zbudil. Nenavadno za moj komunski vsakdan sredi septembra. Toda ni bilo nobenih težav, pred nami je bilo namreč dolgo potovanje in romanje v Assisi in Molino Sillio.

Fantje iz vseh centrov Skupnosti Srečanje so preспали v našem centru Nova Gorica, prav tako koordinatorja Brane in Bojan. Na romanju nas je spremljal tudi frančiškan p. Tomaž.

Veselil sem se tega romanja v Assisi in obiska matičnega centra Comunita Incontro v Molino Silli. Zgled sveta Frančiška Asiškega, njegov odnos do življenja, drugih ljudi in celotnega stvarstva je bil velika inspiracija don Pierinu Gelminiju, ki je Skupnost Srečanje ustanovil prav v centru Molino Silla. Zanimalo nas je, kje se je to zgodilo in kako se danes nadaljuje ta tradicija.

Na poti smo se najprej ustavili v Assisiju. Voden ogled je name naredil močan vtis. Razlage p. Tomaža o takratnem življenju in dogajanju, ogled fresk v cerkvah ter sprehod po poteh in ulicah, kjer je v svoji mladosti hodil Francesco Bernardone ter se igral s svojimi vrstniki in prijatelji ... Človek, ki je dejansko živel tu in postal svetnik. Kot mlad fant je z močno vero spremenil vse: ljudi, kraj, pokrajino in verjetno ves svet. Stoletja zatem je sv. Frančišek še vedno trden dokaz, da še kako obstaja upanje in je prava pot v delovanju za drugega pot dobrih del. In hkrati pot do osebne rasti, zadovoljstva in sreče. Tudi nam, bivšim odvisnikom, sveti Frančišek govori o upanju, o ljubezni, miru ...

Pot smo nadaljevali v matični center. Skupaj z vsemi ostalimi člani velike družine, ki jo je ustanovil don Pierino Gelmini, smo preživeli dva dni. Naš obisk je bil namenjen udeležbi ob večdnevem praznovanju 40. obletnice centra Comunita Incontro. Gostitelji so se pri organizaciji in izvedbi dogodka zelo potrudili. S svojim obiskom nas je počastila predsednica italijanskega senata. Zelo lepo in doživeto je bilo bogoslužje, sveta maša. Vsi skupaj smo se zbrali in molili za blagoslov in pogum, da bi nadaljevali na svoji zastavljeni poti iz pekla odvisnosti. Prav tako smo se Bogu zahvalili za vse dobre in hkrati prosili usmiljenja za tiste, ki pa se niso uspeli rešiti iz krempljev odvisnosti. Tudi obisk groba don Pierina Gelminija je bil po svoje izjemno močno sporočilo. Tako velik mož, pa tako skromen grob. Veličina človeka se ne kaže v lepih oblekah, velikem avtu, marmorni palači, bogastvu ... Veličina človeka se kaže v njegovih delih, v njegovi ljubezni.

Center in dogajanje v njem me ni pustil ravnodušnega. Ko sem svoje občutke podelil z drugimi romarji, smo vsi ugotavljali, da smo v teh krajih začutili duha

in bistvo same komune. Čeprav ni ista kot na začetku, je komuna še vedno don Pierinov odgovor na vprašanje, kako uspeti in kako premagati odvisnost. Pokazal je, da se z vztrajnostjo, prepričanjem, jasno vizijo ter globoko vero uspe. Fantom je dokazal, da je na teh temeljih treba graditi lastno življenje, torej dostojanstveno, nesebično, pošteno sobivanje.

Na poti nazaj smo se na avtobusu pogovarjali o občutkih in vtisih. Vsak je nekaj povedal o svojem doživljanju. Eden od fantov je imel ob sebi starše. Zahvalil se jima je za podporo in spremljanje.

Sam pa sem se pozneje pogovarjal z našim šoferjem, mlajšim moškim, zelo pozitivnim in odprtim. Povedal mi je, da je pred kratkim izgubil mamo. Ob zahvali našega fanta staršem so se mu orosile oči. Odrasel moški, ki govori o svojih občutkih? Kakšna redkost in kakšen pogum! Zdelo se mi, da je to danes velika redkost, ki je ni moč opaziti kar na vsakem koraku.

Pohvalno in v razmislek, da je treba dajati svojim ljudem ljubezen in naklonjenost, dokler so ob nas in z nami. Da ne bi bilo prepozno in bi ostale besede neizrečene. Romanje v Assisi in obisk našega matičnega centra nam bosta ostala v lepem spominu, hkrati pa je to močna motivacija na načrtani poti v lepo in svetlo bodočnost.

Na koncu čutim dolžnost, da v imenu vseh članov Skupnosti Srečanje izrazim hvaležnost vsem, ki so nas finančno in duhovno podprli in nam s tem omogočili izvedbo romanja. Povedati je treba, da so nas podprle mnoge redovne skupnosti. Bog naj jim povrne in blagoslavlja njihovo delo in njihove skupnosti.

koper**DOBRODELNI SLIKOPLESKARJI**

Jasmina Krašna

V mesecu septembru smo se z veliko prošnjo obrnili na Območno obrtno-podjetniško zbornico Ajdovščina, natančneje na direktorja Marka Rondiča.

Vprašali se boste, kaj smo tako velikega in nujnega potrebovali ter zakaj.

Odgovor na prvo vprašanje je preprost. Potrebovali smo znanje in pridne roke mojstrov pleskanja. Odgovor na drugo vprašanje pa je daljši in sledi v nadaljevanju.

Škofijska karitas Koper ima v najemu Dom karitas Soča v Soči. V Domu letujejo otroci in mladostniki iz programa Popoldan na Cesti, otroci in mladostniki iz Istrske območne karitas in iz programa Posvojitev na razdaljo, vključujemo tudi socialno ogrožene družine, starejše sodelavce Karitas, ob spremstvu staršev oz.

pomočnikov skupino duševno in telesno prizadetih otrok in mladostnikov iz gibanja Vera in luč, možnost pa imajo tudi druge karitativne skupine.

Ne glede na to, da udeleženci prihajajo iz različnih koncev naše škofije, želimo vsakemu posamezniku omogočiti kvalitetno preživljanje prostega časa, družinam pa želimo ob pomoči strokovnih delavcev pokazati pomembnost in edinstvenost vsakega družinskega člana. Naš cilj je, da vsak udeleženec vsaj na letovanju spozna in občuti, da je ljubljen, sprejet, spoštovan v svojem bistvu, da lahko zaprosi za pomoč ter da ima podporo in prijatelje.

Od leta 2002, ko je Dom odprl svoja vrata, je preteklo že kar nekaj let. Dom je bil takrat opremljen z opremo, ki je drugod odslužila, mi pa smo jo hvaležno sprejeli in ponovno uporabili. Dobro nam je služila. V zadnjih letih pa je tudi to našo opremo pošteno načel zob časa. Tako smo se v letu 2018 prijavili na razpis in

prejeli sredstva, ki bodo zadoščala za osnovno opremo sob in jedilnice.

Pred dostavo nove opreme pa je bilo očitno, da je treba Dom nujno tudi prepleskati. Poleg tega, da so bile stene polne odtisov rok, prstkov, svinčnikov in barvic, stopal, tudi sledovi kake malice so se našli ..., smo si želeli, da bi notranjost Doma izražala veselje, voljo do življenja, toplino, domačnost. To so namreč občutki, ki bi jih moral vsak posameznik, tako otrok kot tudi odrasel človek, doživljati doma. Večina naših udeležencev je za te občutke prikrajšana in naša želja je, da jih občutijo vsaj par dni v letu, prav v Domu. Želimo, da se počutijo doma.

Na žalost smo pri uresničevanju te naše želje po pleskanju prišli do težave in velike stiske, ki je sami ne bi zmogli rešiti. S prošnjo po pomoči smo se obrnili na Marka Rondiča, direktorja Območne obrtno-podjetniške zbornice Ajdovščina. Akcija povpraševanja po pripravljenosti pomagati je stekla neverjetno hitro.

Akcijo sta v imenu Območne obrtno-podjetniške zbornice Ajdovščina vodila Marko Rondič in Peter Batič. Slednji je prevzel organizacijo pleskanja, to je popis potrebnega materiala, izračun porabe časa, ocenil je, koliko pridnih rok bi potrebovali, da bi bilo pleskanje končano v enem dnevu, in koordiniral slikopleskarje v domu, da je delo gladko teklo.

Akciji se je pridružil 12 slikopleskarjev, tako aktivnih kot tudi že upokojenih. S skupnimi močmi in odlično koordinacijo dela g. Batiča je delo hitro steklo in prostori so zasijali v novih, svežih, toplih barvah. V enem dnevu je bilo prepleskanih 850 m² površin.

Ni kaj, besede g. Rondiča imajo moč, saj so se na njegovo povabilo k akciji odzvali tudi Območna obrtno-podjetniška zbornica Tolmin in dobri ljudje – donatorji, katerih darovi (barve, hrana, pijača, denarna nakazila) so močno pripomogli k uresničenju naše želje.

Zato, dobri ljudje, mojstri, Peter Batič, Franc Batič, Tadej Kranjc, Sebastjan Batič, Milan Poljšak, Rado Kusič, Igor Oblak, Dušan Arčon, Bojan Kodre, Jožko Kopačin, Erik Kranjc in Primož Kranjc, hvala za podarjeno znanje in podarjen čas.

Hvala tudi Območni obrtno-podjetniški zbornici Tolmin, Vesni Maver, družbi Tera, d. o. o., Tolmin, Frizerskemu salonu Marka Andrejka, s. p., družbi Gradbeništvo Fratina, d. o. o., Avtoprevoznikstvu Kurnič Ivan, s. p., Planinskemu domu Petrovo Brdo Rudolf Zgaga, s. p., družbi SSP, d. o. o., Zemono, Bogdanu Pavlinu, s. p., družbi Elita Nagode-Marko Nagode, družbi Fama, d. o. o., družbi Pekarna Kukaj, družbi Boromatik, d. o. o., družbi Taxa, d. o. o., Transportu Furlan Damjan, s. p., družbi JUB, d. o. o., Lions klubu Zemono ter Davidu Pizzoniju, ki so, vsak na svoj način in po svojih zmožnostih, pomagali pri uresničevanju naše želje.

Nazadnje velik hvala še Marku Rondiču, ki se je zavzel za akcijo in dokazal, da kjer je volja, je tudi moč. Rezultat te moči se je pokazal 24. 10. 2019, ko so s skupnimi močmi mojstri dom prepleskali. Nič manj pomembni niso preostali donatorji, ki so s svojo pomočjo pomagali uresničiti ta dan.

HVALA je preskromna beseda za hvaležnost, ki jo čutimo do vsakega posameznika, ki nam je v akciji pomagal. Hvaležna sem, da sem lahko bila del vaše ekipe in tako bila priča velikemu delu, opravljenemu z obilo dobre volje in z željo pomagati.

Upam, da se zavedate, kako veliko delo ste opravili in kako prijetna ekipa ste. HVALA!

DOM SOLIDARNOSTI PRI SOSEDIH V GORICI

Jožica Ličen

Sobota, 9. november, je bila za Škofijsko karitas Gorica v sosednji Italiji velik praznik. Zbrala se je velika množica ljudi in med njimi sva bili tudi predstavnici Karitas s slovenske strani meje, Renata Vončina kot voditeljica Goriške območne karitas in jaz kot ravnateljica Škofijske karitas Koper. Malo me je skrbelo, kako bom spretno krmarila z mojimi 500 besedami italijanščine, vendar sem bila že ob sprejemu prijetno presenečena, saj sem v roke dobila lično knjižico o projektih in

programih Škofijske karitas Gorica v slovenščini. Verjetno tudi ravnatelj Karitas Gorica, diakon Renato Nucera, zna prav toliko slovenskih besed kot jaz italijanskih, zato sva se odlično razumela.

Prostore je blagoslovil goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli, ki je obenem tudi predsednik Italijanske Karitas. Po branju 'himne ljubezni' iz Pavlovega pisma Korinčanom je g. nadškof poudaril, da to mora postati hiša poslušanja in solidarnosti. Hiša nosi ime po nekdanjem goriškem nadškofu Petru Cocollinu, ki je bil škof koncila, škof misijonov in je učil odpirati vrata svetu in sprejemati vse njegove težave.

V veliki stavbi so pripravljeni prostori v dveh nadstropjih. Sredstva za obnovo so iz sklada, v katerem se pri Italijanski škofovski konferenci zbirajo sredstva iz »xmille«, »8 od tisoč«, zato je navzoče nagovoril tudi predstavnik iz Rima. Ko smo si ogledovali prostore, ki so za zdaj sicer lepi, vendar neopremljeni – to čaka lokalno Karitas –, me je najbolj nagovorilo, da je bila edini opremljen prostor kapela. Moj Bog, kako simbolično so prepoznali, kaj je pri Karitas najpomembnejše!

Še veliko stvari smo videli in slišali, bežno spoznali njihove programe, ki morda nosijo drugačno ime kot naši, a vsebina je enaka. Naj naštejemo nekatere: Center posluha, Emporij vzajemnosti, Menza bratov kapucinov, Spalnice za ljudi brez strehe nad glavo, Ustanova za ženske in otroke, Gostoljubje mladostnim tujcem, Zdravniška ambulanta ter Emporij za oblačila, nad katerim je pokroviteljstvo prevzel g. Karlo Bolčina, župnik v Štandrežu. Prav pri njem smo, skupaj z voditeljico tamkajšnje Karitas go. Viviano, spili odlično kavo in zaključili naš obisk, ki nam je odstrl tudi kakšno misel, kako bi tudi mi lahko še bolje delali. Tisto o kapeli pa mi kar ne gre iz glave.

KO PRIDE INŠPEKCIJA ...

Jožica Ličen in Ljuba Soban

Začela bom kar s stavkom, ki je na koncu zapi- snika: »Pri pregledu izvajanja dejavnosti nepravilnosti niso bile ugotovljene.«

V začetku oktobra je Jana Flajs iz SK sporočila: »Iz Urada RS za nadzor proračuna (UNP) bodo v tem me- secu izvedli revizijo izdatkov Nakup hrane in Razde- ljevanje hrane in izvajanje spremljevalnih ukrepov. Iz UNP si želijo ogledati vaše centralno skladišče v Ajdo- vščini ter tudi dve razdelilni mesti (RM Ajdovščina in RM Sežana). V centralnem skladišču si bodo ogledali, kako poteka skladiščenje prehrabnih izdelkov skla- diščne evidence CS, torej vse dokumente, ki so po- vezani z do- bavo artiklov v skladišče in posledično tudi dobavni- ce, ki gredo iz CS na RM. Na razdelilnih mestih pa

dokazila o upravi- čenosti do preje- ma paketov pre- jemnikov pomoči, evidence razdelje- ne hrane, stanje zaloge, skladišče- nje prehrabnih

artiklov ter spremljevalne ukrepe. Zanimajo jih vsi dokumenti, ki so povezani s hrano EU ter izvajanjem spremljevalnih ukrepov.«

Prva misel je bila, kaj se grejo, saj vendar vse vodi- mo, kot je treba, saj delimo hrano EU najbolj potreb- nim, saj smo pridni, čeprav večkrat kar precej utrujeni ... Morda utrujeni, vendar nam spoštovanje do ljudi v stiski in tudi hrane daje moč, da ne odnehamo. Ka- korkoli, pred prihodom dveh prijaznih gospa je bilo treba še enkrat skozi goro podatkov o prejemu vseh treh dobav v Centralno skladišče in potem razdelitvi, prevozu, potrditvi prejema itd. V naši ŠK imamo naje- to skladišče pri Codognottu v Ajdovščini in odgovar- ja vsem standardom skladiščenja, saj se tu dnevno skladišči in preklada blago iz celotne Evrope in tudi širše. Z njimi smo tudi dogovorjeni, da od tu peljejo hrano na vsa razdelilna mesta.

MOZAIK DOBROTE – DOBRO IZ VSAKEGA SRCA

Katarina Filipič

Dekanijska Karitas Idrija – Cerklje je v soboto, 16. novembra, pripravila že četrti dobrodelni koncert Mo- zaik dobrote. Razgiban in zanimiv program in želja pomagati je privabil lepo število obiskovalcev, ki so v celoti napolnili Kulturno dvorano v Spodnji Idriji.

V enajstih točkah se je zvrstilo okrog 100 nasto- pajočih iz celotnega idrijsko-cerkljanskega območja, ki so v zanimivem prepletu glasbe in besede drug za drugim sestavljali mozaik dobrote. Nastopil je Jernej Štremfelj s prijatelji, pevka Anja Istenič je zapela svoje pesmi ob spremljavi kitare izpod prstov Marjana No- vaka, ki se je premierno predstavil tudi s svojo avtor- sko skladbo. Zapele so pevke ŽPZ KUD »Iris« Bukovo, s črnovrške planote so prišli trije harmonikarji in dvaj- setčlanska pevka skupina Pobje. Za popestritev so poskrbeli mladi člani Kulturnega društva Jurko z Gor nad Idrijo s skečem iz šolskih klopi. Kot že vsa leta doslej je nastopil otroški cerkveni pevski zbor iz Le- din ob zanimivi instrumentalni spremljavi. Prvič se je te prireditve udeležila Moška vokalna skupina Vojsko. Močan aplavz si je zaslužil mednarodno znani študent solopetja Žiga Lakner iz Idrije. Glasbeno bogat večer so zaključile pevke ŽPZ »Tice« iz Spodnje Idrije. Pro- gram je tudi letos domiselno povezovala Irena Hvala ob pomoči Renate Hvala.

S kratkim nagovorom je obiskovalce pozdravil predsednik Dekanijske karitas Matej Kobal. Povabilu organizatorjev se je odzval generalni vikar Škofije Koper Slavko Rebec, ki je navzoče pozdravil tudi v škofovem imenu.

V skrinjicah za prispevke se je tokrat nabralo 1.973 evrov. Katarina Filipič se je v imenu Dekanijske karitas zahvalila vsem nastopajočim in vsem, ki so pomagali pri pripravi ter izvedbi koncerta. Posebej se je zahvalila obiskovalcem za njihove darove, saj bodo zbrana sredstva prenekateri družini, ki se je znašla v stiski, olajšala plačilo obveznosti.

Ljubljana

SVETA MAŠA ZA VSE POKOJNE SODELAVCE IN DOBROTNIKE KARITAS

Olga Kopitar

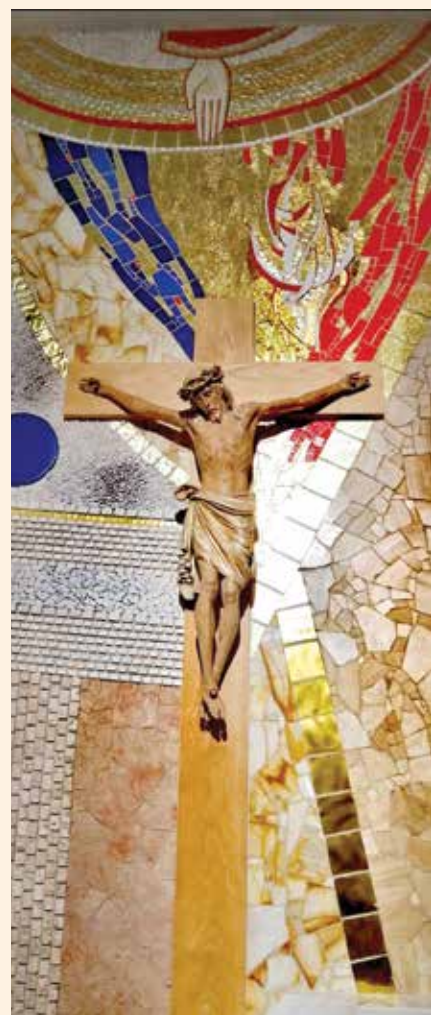
V ponedeljek, 4. novembra 2019, smo se tako kot vsako leto zbrali pri sveti maši v župnijski cerkvi Vseh svetih na Žalah, v župniji Ljubljana – Sveti Križ, da bi se z molitvijo spomnili na vse pokojne sodelavce in dobrotnike Karitas in tudi na vse sodelavce, ki smo v pomoči ubogim aktivni še danes.

Mašo je daroval upokojeni ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran. V pridigi nas je spomnil na vsa dobra dela sodelavcev in dobrotnikov in poudaril, da moramo tako,

kot je Jezus prišel, da bi služil drugim, tudi mi po Jezusovem zgledu služiti drugim, pomagati ubogim in z empatijo v srcih prisluhniti nesrečnim.

Po maši smo se ob slastnem pecivu in dobri kapljici še malo podružili, poklepetali in si obljubili, da se bomo naslednje leto zopet srečali pri maši.

JESENSKI UTRINKI ŽUPNIJSKE KARITAS ROVTE

Jože Cigale

Župnijska Karitas Rovte, je poleg utečenih dejavnosti pripravila tudi dva dobro obiskana dogodka.

Srečanje bolnih, invalidnih in ostarelih sokrajanov v nedeljo 8. septembra ob treh popoldan, se je udeležilo lepo število povabljenih in tudi naš najstarejši sokrajan Miha Jeršič, ki je konec meseca septembra praznoval že 106 rojstni dan.

Druženje se je pričelo s sveto mašo v župnijski cerkvi Nadangela Mihaela, ki jo je vodil bolniški duhovnik gospod Miro Šlibar. Poleg pozitivnega nagovora, vezanega na Marijin praznik, je gospod Miro, vsem ki so želeli pristopiti, med mašo podelil tudi zakrament bolniškega maziljenja. Poudaril je, da zakrament bolniškega maziljenja ni za smrt, ampak pomaga vsem prejemnikom lajšati telesne in duševne rane.

Srečanje se je nadaljevalo v bližnjih prostorih otroškega vrtca, kjer so člani Karitas pripravili skromno pogostitev za vse povabljene.

Ob tej priliki se Župnijska Karitas Rovte iskreno zahvaljuje kolektivu otroškega vrtca, ki je omogočilo srečanje tudi v času, ko je v teku gradnja novega župnišča in v običajnih prostorih izvedba ni bila možna.

Prvo nedeljo v novembru pa je v Domu Krajanov Rovte potekal že 24. tradicionalni dobrodelni koncert pod geslom *DOBRO IZ VSAKEGA SRCA*.

Vsako človeško srce je poklicano k dobroti, kar so v uro in pol trajajočem koncertu s svojimi talenti lepo predstavili vsi nastopajoči, ki sta jih z veznimi teksti suvereno predstavila voditelja Klara Istenič in Tomaž Jereb.

Koncert je pričela mlada kantavtorica Julija Rejc doma iz Dol, nadaljevali pa učenci osnovne šole Rovte pod mentorstvom Petre Jenko Lukan, dekleta in žene iz vokalne skupine Radost Godovič, Ansambel Hram, Otroški cerkveni pevski zbor pod vodstvom Mete Malavašič ter ansambel Gregorja Kobala.

Na koncertu je navzoče pozdravil župan Berto Menard, predsednik Škofijske Karitas Ljubljana gospod Marko Čižman pa je vse spodbudil, da svoje talente delimo drug z drugim in s tem povečujemo srečo vseh nas.

Po končanem uradnem programu se je večji del nastopajočih in obiskovalcev še kar nekaj časa zadržal v prijetnem druženju, izmenjavi mnenj in izkušenj.

Ob tej priliki iskrena hvala vsem dobrotnikom, ki ste se odzvali vabilu na koncert in z svojimi prispevki kakor koli podpirate delovanje Župnijske Karitas Rovte.

maribor

BARVITA JESEN V VDC ČEBELICE

Karmen Fridrih in Zala Motaln

Jesenske dobrote

Tudi letošnjo jesen so varovanci VDC Čebelice izkoristili za prijetno jesensko opravilo – trgatév. Ga. Marija jim je tudi tokrat prijazno odstopila svoje braj-de. Toplo vreme so izkoristili za sprehod do gospe, trgatév, prišli pa smo tudi do ideje, kako izkoristiti pri-delek. Kuhanju grozdnega soka smo dodali še kuhan-je grozdne marmelade. Tako smo pripravili čudovito ozimnico, ki nam bo zadostovala za vse leto. Varovan-ci so pri delu zelo pridno sodelovali, seveda pa pri tem ne gre pozabiti na prizadevne zaposlene, brez katerih končnega izdelka ne bi bilo.

Joga v večgeneracijskem centru Zreče

Za nekatere naše varovance je naša bivanjska skupnost edini dom. Ravno zaradi tega se iz meseca v mesec trudimo, da obstoječemu programu dodajamo nove aktivnosti. Tako smo se v mesecu oktobru z varovanci odpravili na spoznavno srečanje z go. Darin-ko, ki v večgeneracijskem centru v Zrečah izvaja jogo. Uro joge je prilagodila potrebam varovancev, njihovim zmožnostim in željam. Na srečanju so z zanimanjem sledili njenim navodilom. Dogovorili smo se, da se bomo redno srečevali in jogo vključili v mesečni plan aktivnosti.

Doživetje v medijski hiši Novice – Radio Rogla

Obisk varovancev iz VDC Čebelice v medijski hiši Novice – Radio Rogla je spraval v dobro voljo vse za-poslene, za varovance pa je bilo potovanje po prosto-rih medijske hiše prav posebno doživetje, saj so prvič videli, kako poteka delo v lokalnih medijih. Videli so vse, kar jih je zanimalo.

Na poti so se najprej ustavili pri Minattijevem kipu in z navdušenjem ugotovili, da je pesniku ime enako kot enemu izmed njih. Zatem so stopili po poti, obda-ni z imeni pomembnih lokalnih osebnosti, ki so bile v preteklosti razglašene za osebnost leta. Korak kasne-je so že bili v Minattijevi knjigobežnici. Bili so presene-čeni, koliko zanimivih knjig hrani, in si eno izmed njih tudi izbrali. Nato so se mimo tajništva sprehodili do pi-sarne glasbenega urednika Vojka Gačnikarja. Izjemno se jim je zdelo, da je bila čez celo steno velika omara z ogromno zbirko CD-jev.

Na tej točki so se že nestrpno pričakovali, kdaj bodo lahko videli radio. Tam pa jih je čakalo še eno presene-čenje – na programu je bila Darja Gajšek. »Zjutraj sem jo slišal na radiu, pa nisem verjel, da bo res tam. In potem je bila,« je rekel eden izmed varovancev. Sim-patična radijka jim je razložila vse, kar so želeli vedeti, in se z njimi tudi fotografirala. Potem so se ustavili še v snemalnici, preizkusili, kako deluje mikrofona, in pogledali, kaj pri svojem delu počne tonski mojster Gregor Sevšek.

Naposled so se po stopnišču, kjer visijo številne slike, povzpeli še do novinarske pisarne. Sprejel jih je urednik časopisa Novice Aleš Mrzdovnik z novinarsko ekipo. Izvedeli so, kako nastaja časopis, kje in kako oblikovalci oblikujejo časopisne strani in kaj počnejo zaposleni v marketingu.

Na ogledu jih je ves čas spremljala tudi odgovorna urednica Radia Rogla Valerija Motaln, ki jim je podarila blokce, razglednice in zvezke Mac, pa tudi majice jim je priskrbela. Slednjih so bili najbolj veseli. Na koncu so na klopi ob Minattiju spili še kavico in se počasi odpravili proti domu.

SREČANJE STAROSTNIKOV V ŠENTJANŽU

Milena Dobnik

Včasih se nam zdi, da majhne stvari niso pomembne, pa vendar vsakdo izmed nas, naj bo mlad ali star, v svojem življenju potrebuje majhne pozornosti. V znak pozornosti in spoštovanja smo prostovoljke Župnijske karitas s pomočjo Krajevne skupnosti Šentjanž in Doma svete Eme v soboto, 29. septembra 2019, v Šentjanžu ponovno organizirale vsakoletno srečanje starejših in bolnih krajank in krajanov. Uvodno sveto mašo je daroval g. župnik Igor Glasenčnik in med mašo podelil zakrament bolniškega maziljenja. Vse povabljenke je prisrčno pozdravila predstavnica Karitas, se jim zahvalila za udeležbo na srečanju in jih povabila v župnišče na kratek kulturni program in na pogostitev z druženjem.

vzdušje v nadaljevanju. Kot po navadi so nastopajoči navdušili poslušalce s čudovitim programom.

Sončno sobotno popoldne se je ob prigrizku in pijski z obujanjem spominov in veselim druženjem nadaljevalo v zgodnje večerne ure. Ob zvokih harmonike so gostje tu in tam zraven še zapeli. Ob tem so bili vsi prisotni mnenja, da je človek resnično star toliko, kolikor se počuti.

Na srečanju ni manjkalo lepih misli in dobrih želja za v prihodnje, vsi udeleženci pa so ob koncu dobili še darilca, ki so jih za to priložnost izdelale članice Karitas. Ročno izdelane cvetlice bodo zagotovo cvetele vse do naslednjega srečanja.

VODILO KARITAS JE LJUBEZEN

Darko Bračun

Več kot 160 sodelavk, sodelavcev, prostovoljk, prostovoljcev Karitas mariborske nadškofije se je že tradicionalno, tokrat devetič, na martinovo soboto zbralo na letni duhovni obnovi pod Marijinim plaščem, na Ptujski Gori.

Tokrat z generalnim vikarjem, stolnim dekanom g. Janezom Lesnikom, ki je spregovoril o treh krščanskih krepostih: veri, upanju in ljubezni. O krepostih, iz katerih mora vsak kristjan črpati svojo osnovno identiteto. Ljubezen mora biti osnovno vodilo vsakega sodelavca, prostovoljca Karitas, saj Karitas ni samo socialna ustanova, temveč predvsem pastoralna dejavnost, ki ljudi uči, vzgaja in spremlja. In to dela z veseljem, dobrotljivostjo in velikodušnostjo, kajti nič ni majhno, kar smo naredili, povezali z Ljubeznijo Jezusa Kristusa. Po dejanjih dobrote prinašamo upanje.

To so le nekatere misli in duhovne spodbude duhovne obnove, ki se je nadaljevala ob skupni mizi, ki so jo pripravile požrtvovalne sodelavke ŽK Ptujška Gora. Sledilo je spokorno bogoslužje, ki ga je vodil novomašnik Primož Lorbek, in priložnost za sv. spoved. Duhovna obnova se je zaključila s slovesno romarsko sv. mašo in sklepom, da se duhovno okrepljeni v po-

Kulturni program, ki je potekal v veroučni učilnici, so soustvarile cerkvene pevke s petjem ob spremljavi Lilijane na citrah. Mladi virtuoz na harmoniki Tjaš Sgerm je z ubranim igranjem privabil veselje na obraz vsem prisotnim. Tudi Žan Onuk, ki je povezoval program, je s svojo harmoniko poskrbel za dobro

polnoma izročimo Božji volji in v polnosti odgovorimo na potrebe ljudi v stiski, še posebej v prazničnem času Tedna Karitas, adventnem, božičnem in novoletnem času, ter se čez dobro leto ponovno srečamo pod Marijinim plaščem na Ptujski Gori.

NI VSE SAMO PO SEBI UMEVNO

Petra Gregorek

Ob zahvalni nedelji v župniji Vuzenica

»Moj Bog in moj kralj, hočem te poveljčevati, slaviti tvoje ime na vekov veke« (Ps 145,1).

Večer je, sedim ob speči hčerki in opazujem otroški obraz. Gledam in se čudim. Strmim in polna hvaležnosti razmišljam, kako velika skrivnost je pred menoj. Otrok ... Božji otrok, ki mi je bil podarjen. Ali se znam za ta čudež življenja zahvaliti ljubemu Bogu? Ali se sploh spomnim Nanj, ko v vsakodnevni ihti hitim od jutra do večera?

Pa v mislih preletim preživet dan ...

Jutro je, mudi se, čeprav je zunaj še trda tema. Hvala ti, Gospod, da smo noč mirno in spokojno preživeli, na mehkih perutih sanj si nas pospremil v nov dan.

Mizo za hitro zaužit zajtrk si nam pripravil. Oprosti, ne, res je, nisem se spomnila, da bi se ti zahvalila zanj.

Hiteli smo v vrtec, šolo, službo ... na cesti pa, pa ravno danes, ko vendar ne smem zamuditi, kolona pred mano in na čelu kolone nekdo, za katerega se zdi, da ima ves čas tega sveta. Jezim se nanj, na ves svet se jezim, pa se dan še začel ni. Naj tudi zdaj rečem »hvala ti, Gospod«? »Seveda,« mi praviš, »žena, zahvali se sočloveku, ki s svojo umirjenostjo počasne vožnje slavi nov dan. Blagor mu, od doma je odšel pravi čas ...« Gospod, ali misliš resno?

Službene obveznosti jemljejo človeku vso energijo. Ne, nisem ti posvetila svojega dela, pa bi v vsej hvaležnosti morala peti hvalnice, da delam. Časi so takšni, Gospod, da ni več samo po sebi umevno, služba, zaposlitev, še manj pa veselje in volja do dela.

Popoldanske aktivnosti mi vzamejo še zadnjo motivacijo za veselje in radost. Pa vendar ... hvala, Gospod! Kakšno neizmerno veselje lahko razberem v očeh otroka, ko mi podari preprosto risbico. Nema-lokrat je potrebna neizmerna domišljija, da v njej prepoznam veliko umetnino. Kakšno radost je mogoče občutiti, ko se ti otrok pohvali, da si je prvič sam zavezal čevelj. Hvala ti, Gospod, da smem užiti takšne trenutke.

Na večer, ko bi se najraje sesedla v kot in zaspala kar na stopnicah, dovoli in daj mi moč, da z vso energijo, ki jo še premorem, hvalim in zahvalim tvoje presveto ime, tebe, ki si neskončna Ljubezen.

Hvala ti, Gospod,
ker verjameš vame,
ker mi zaupaš, da naložene mi naloge zmorem,
ker me vedno znova spodbujaš,
da grem naprej, in dvigaš, ko padem.
Hvala, da si tukaj, z menoj, z nami, med nami.

Naj premišljevanje zaključim z besedami psalmista: »Vsak dan ti bom prepeval slavo, hvalil bom tvoje ime na vekov veke.«

murska sobota**V SLOGI JE TUDI UPANJE V
LEPŠI IN BOLJŠI JUTRI**

Jasmina Kolbl

Romanje članov Župnijskih skupin za starejše

10. novembra 2019 so si člani Župnijskih skupin za starejše iz soboške škofije nedeljski popoldan polepšali z romanjem na Rakrižje.

Romanje se je pričelo s sveto mašo v cerkvi sv. Janeza Nepomuka na Razkrižju, ki jo je ob somaševanju ostalih župnikov daroval predsednik ŠKMS g. Jožef Hozjan. Po sveti maši je domači župnik **msgr. Franc Režonja** predstavil bogato zgodovino župnije, nato pa so se preselili v župnišče, kjer so voditelji skupin predstavili svoje delo in prenesli izkušnje s srečanj ter pozitivne misli članov skupin med vse prisotne. Spominjali so se vsega, kar jih je v preteklem letu v skupini ob izrečenih izkušnjah bogatilo. Vsi so tudi izrazili željo, da se škofijska mreža župnijskih skupin ohrani, kajti kot je ena od voditeljic skupin dopolnila star slovenski pregovor »v slogi je moč«: »V slogi je tudi upanje v lepši in boljši jutri.«

Sledilo je druženje in kramljanje ob edinstvenih domačih razkriških mlincih. S hvaležnostjo in odprtih src so odšli v veri, da se naslednje leto ponovno srečajo v lendavski dekaniji.

MIGRACIJE II.

Nina Stenko Primožič

Vir: Povzetek poglavij iz publikacije Naš skupni dom, ki je nastala v okviru projekta MIND – Migracije. Povezanost. Razvoj.; www.karitas.si

Izseljevanje in diaspora

Na letni ravni se v Sloveniji število priseljenih in izseljenih ne razlikuje bistveno. Po podatkih Sklada ZN za prebivalstvo je leta 2017 v tujini živelo 134.500 ljudi, ki so bili rojeni v Sloveniji ali imajo državljanstvo Slovenije. Večina (66 %) med njimi jih je živelo v kateri od držav članic Evropske unije, predvsem Nemčiji (27,8 % vseh izseljencev), Avstriji (13,7 % vseh izseljencev) in na Hrvaškem (13,3 % vseh izseljencev). Največji delež izseljencev, rojenih v Sloveniji ali z državljanstvom Slovenije, ki so živeli v kateri izmed držav nečlanic EU, je živelo v Srbiji (8 % vseh izseljencev), Kanadi (6,7 % vseh izseljencev), ZDA (6,6 % vseh izseljencev) ter Avstraliji (6,2 % vseh izseljencev). Naj ilustriramo: če bi vse izseljence po svetu, ki so bili rojeni v Sloveniji ali imajo državljanstvo Slovenije, namestili v eno mesto, bi jih bilo za drugo največje mesto v državi. Starostna struktura izseljencev in priseljenecv je podobna, pri čemer je 41 % vseh izseljencev starih od 25 do 39 let. Zaskrbljujoč je podatek o številu državljanov Slovenije s terciarno izobrazbo (uspešno zaključili študij na univerzi, višjih strokovnih ustanovah) v starosti med 25 in 29 let, ki se izseljujejo v tujino, saj je njihov delež med letoma 2011 in 2016 narasel za 2,5-kratnik. V publikaciji poudarjamo, da je evidentno premalo pozornosti namenjene identifikaciji in mobilizaciji tistih ljudi po svetu, ki imajo prednike iz Slovenije. Njihovo število ni zanemarljivo, saj lahko po nekaterih ocenah celo preseže milijon ljudi. Ena od študij je na primer pokazala, da je samo v ZDA okrog 500.000 ljudi, ki imajo četrtno ali osmino slovenskih prednikov (enega od starih staršev ali prastarih staršev). Izkušnje drugih držav kažejo, da lahko diaspora s predniki različnih generacij prispeva k celostnemu človeškemu razvoju tako države izvora kot tudi trenutnega kraja prebivanja.

Prispevek migracij k razvoju in zaščita delavcev migrantov

Velik prispevek migracij k razvoju – vključno s celostnim človeškim razvojem – se ne odraža le s tokovi čezmejnih denarnih nakazil, temveč tudi z vrednostjo, ki jo različne aktivnosti migrantov prinašajo razvoju skupnosti v državah, od koder prihajajo, ter v državah, kjer delajo in živijo. Po dostopnih podatkih je s strani slovenske diaspore priliv matični državi višji od odliva,

22

ki ga migranti delavci zagotavljajo svojim matičnim državam. Evidentno je, da v večini primerov 80 % zasluženega dohodka migrantov, poleg prispevka, ki ga vložijo v socialnovarstvene mehanizme, ostane v državi gostiteljici – gre za splošno potrošnjo. Tako ugotavljamo, da je poleg očitnih kulturnih, športnih, ustvarjalnih in drugih segmentov, ki jih migranti prispevajo, opazen predvsem tudi finančni prispevek h gospodarskemu razvoju držav in lokalnih skupnosti, v katerih priseljenci in izseljenci živijo.

Notranje selitve

Povprečna starost notranjih selivcev je 34 let, običajno pa se selijo iz osrednje Slovenije na Gorenjsko, v jugovzhodno Slovenijo ali Savinjsko. Glavni razlogi za selitve iz osrednjeslovenske regije so pogosto povezani z visokimi cenami nepremičnin v tej regiji, zaradi česar se številni delovno aktivni prebivalci preselijo v druge regije in se vozijo na delo v osrednjo Slovenijo. Velja, da se približno 50 % Slovencev dnevno vozi na delo v druge regije. Velik izziv za trajnostni in celovit razvoj Slovenije je tudi beg možganov v okviru notranjih migracij ljudi, ki se dnevno vozijo iz slabše razviti regij v osrednjo Slovenijo, ali v primeru pomurske regije, za katero velja, da jo mladi, visoko izobraženi ljudje za stalno zapuščajo in se selijo v osrednjo Slovenijo, kar tudi neposredno vpliva na visok indeks razvojne ogroženosti pomurske regije.

Mednarodna zaščita v Sloveniji

Kljub splošnemu javnemu mnenju, pogosto tudi sovražnemu, da prisilne migracije povzročajo znatno povečanje begunskega prebivalstva v Sloveniji, je treba poudariti, da v Sloveniji ne živi niti 1.000 ljudi s prizanim statusom mednarodne zaščite. Kot kažejo razpoložljivi podatki, v Sloveniji v preteklih letih ni bilo zaznati pomembnih ali dramatičnih sprememb migracijskih trendov.

Čeprav je Slovenija ratificirala Konvencijo ZN o statusu beguncev oziroma t. i. Ženevsko konvencijo o statusu beguncev iz leta 1951 in njen Protokol o statusu beguncev iz leta 1967, je obseg podeljevanja mednarodne zaščite relativno nizek. V letih od 1995 do 2018 je bil status mednarodne zaščite v Sloveniji dodeljen skupaj 818 osebam. V letu 2018 je bilo 90

Foto: vse Tina Dokl

% prosilcev za azil moškega spola, delež otrok med vsemi prosilci pa je bil 27 % (790 otrok). Med otroki so prevladovali tisti, ki potujejo brez spremstva (556), večidel so to bili dečki, medtem ko je bilo deklic brez spremstva le 9.

Za osebe, ki iščejo mednarodno zaščito, Slovenija še vedno ostaja tranzitna država na poti v druge zahodnoevropske države. To lahko pripišemo dejstvu, da praktično ni migrantskih skupnosti, ki bi olajšale prehod na trg dela in vključitev v družbo. Slovenski trg dela je v primerjavi z nekaterimi državami članicami EU razmeroma majhen in ne nudi konkurenčnih plač, migranti pa se morajo naučiti slovenski jezik ne glede na delo, ki ga opravljajo.

V luči vse bolj razširjenega javnega mnenja, da so migracije problematično vprašanje, ki ga je treba obravnavati z restriktivnimi politikami in praksami, je zavedanje tega še toliko pomembnejše.

V tem kontekstu smo v publikaciji Naš skupni dom kot zelo zaskrbljujoče izpostavili dejstvo, na katerega

Slovenska karitas kot tudi druge nevladne organizacije opozarjamo že leta: da je med otroki tako velik delež otrok brez spremstva. Slednje zahteva posebno pozornost predvsem ob upoštevanju, da jih večina zapusti namestitvene kapacitete in nadaljuje pot. Čeprav se domneva, da jih je večina po svoji volji odšla proti cilju, kjer jih čakajo družinski člani, je nujno treba pretehtati vsak primer posebej in obravnavati tudi možnost, da so lahko nekateri otroci, ki zaprosijo za azil, žrtve trgovine z ljudmi, delovnega ali spolnega izkoriščanja.

Izzivi za Slovenijo in priporočila

Slovenija je v obravnavi migracij pomembno napredovala, vključno s številnimi ukrepi za izboljšanje položaja migrantov, prosilcev za azil, žrtev trgovine z ljudmi in beguncev, ki prebivajo v Sloveniji ali pa jo samo prečkajo. Vseeno pa ostaja še veliko izzivov, s katerimi se migranti soočajo.

V okviru povezav med migracijami in razvojem v Sloveniji smo oblikovali priporočila, namenjena izboljšanju upravljanja migracij v smeri krepitve pomembne vloge in prispevka migrantov k razvoju in blaginji države. Priporočila upoštevajo raziskovalna spoznanja in zaključke ter pozivajo k skupnemu angažmaju vseh nas pri soustvarjanju okolja, v katerem bodo človekove pravice in človekovo dostojanstvo najvišji imperativ, ki

vodi javne politike in tudi vsakdanje prakse pri vključevanju migrantk in migrantov v družbo.

Predstavljamo jih v 5 sklopih:

- Prvi se nanaša na ukrepe za krepitev demokratične in pravne države na področju upravljanja migracij. V ospredju je nova strategija Vlade RS na področju migracij, ki je trenutno v pripravi in mora odražati širok pogled na migracije in temeljiti tako na znanju kot tudi na občečloveških vrednotah. Upoštevati mora kompleksnost migracij in nameniti posebno pozornost migrantom, ki so izpostavljeni tveganju revščine ter socialne izključenosti. Sem sodijo otroci, ženske, ljudje z oviranostmi, etnične, verske in druge manjšine, žrtve trgovine z ljudmi, nasilja in preganjanja ter tisti, ki trpijo zaradi posledic travm.
- Osrednja tema drugega sklopa je preoblikovanje diskurza in odločen boj proti diskriminaciji, rasizmu in ksenofobiji v Sloveniji.
- Tretji sklop v ospredje postavlja ukrepe za učinkovito vključevanje delavcev migrantov in njihovih družin (pravno varstvo, jezikovni tečaji, ukrepi za zmanjšanje neskladij med veščinami/izobrazbo in dejanskim delovnim mestom delavca migranta).
- V četrtem sklopu se dotikamo spodbujanja in krepitve povezav med migracijami in razvojem, kjer npr. poseben poudarek dajemo ukrepom zmanjševanja odliva visoko izobraženih in usposobljenih oseb iz Slovenije in pozivamo k stabilnemu javnemu financiranju, ki bi pokrivalo vsa pomembna področja življenja migrantov, s tem da bi bilo projektno delo nevladnih in humanitarnih organizacij le dopolnilo k nekemu kontinuiranemu državnemu sistemu.
- Peti sklop pa osvetljuje pomembnost zagotavljanja sistematičnega zbiranja, analize in predstavljanja podatkov o migracijah in delavcih migrantih.

Slovenija mora ustvariti okolje, ki bo spoštovalo, varovalo in uresničevalo človekove pravice in dostojanstvo migrantov, jim zagotavljalo potrebno oskrbo in podporo ter omogočalo primerno okolje za razvoj človeških, ekonomskih in socialnih zmožnosti migrantov in njihov prispevek k življenju v lokalnih skupnostih in globalnemu celostnemu človekovemu razvoju. Slovenija kot država in vse relevantne organizacije, vključno s Karitas, morajo še naprej opravljati svoje dejavnosti in delo na področju trajnostnega razvoja. To vključuje tudi naslavljanje temeljnih vzrokov za migracije (vojne, lakota, skrajna revščina, brezposelnost, podnebne spremembe idr.) ter delo s specifičnimi skupinami migrantov in spodbujanje celostnega pristopa k migracijam in razvoju, za kar si Slovenska karitas intenzivno prizadeva preko razvojnih projektov v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Albaniji in Afriki ter preko ozaveščanja v okviru projekta MIND.

Sv. Jurij ob Ščavnici

Kamnica

V mesecu novembru je potekalo veliko dobrodelnih koncertov po vsej Sloveniji, ki so vrhunec dosegli v tednu Karitas s tradicionalnim 29. koncertom Klic dobrote.

»Vse spreminjamo na lepše....« pravijo primorski slikopleskarji, ki so se odzvali dobrodelnemu povabilu, da polepšajo dom v Soči, kjer najdejo oddih tudi ljudje v stiski.

Če imate igrače, kot so: sestavljanke, miselne igre, družabne, didaktične igre, zgoščenko ali knjigo, ki so še vedno uporabne, jih lahko podarite naprej in se pridružite akciji »Igrače za otroke« skupaj s Slovensko karitas in revijo Mavrica. Otroci so povabljeni, da paketu dodajo kakšno risbo ali skupaj s starši pripišejo kratko sporočilo za svoje vrstnike....

QR koda za dostop do Žarka dobrote na internetni strani preko sodobnih spletnih bralnikov.

